

Први је мај, а гост Јуроњуз Света на Међународни празник рада је 2018. написао: "Док постоји капитализам, свака генерација радника је осуђена да изнова бије исте битке за достојанство, плате, услове и радно време". Осам година касније, каже, капитализам је мртав, уступио је место технофеудализму у коме велике технолошке компаније имају моћ без преседана над људским понашањем. Сматра да европска левица мора да изнесе став према рату у Ирану и да је Европа кренула погрешним путем у рату у Украјини. Верује да је Доналд Трамп издао раднике који су га изабрали, да је у другом мандату почео да испуњава своје циљеве, али да је ратом на Блиском истоку сам себи све упропастио. То су само неке од тема о којима у овој емисији говори економиста и некадашњи министар финансија Грчке Јанис Варуфакис.

Првог маја 2018. рекли сте: "Док је капитализма, борба остаје". Шта кажете овог 1. маја, пошто верујете да је капитализам мртав и да сада имамо технофеудализам? Шта то значи за радничку класу?

Радничка класа губи, средња нестаје, државе губе суверенитет уз тај империјални техно-феудални поредак који долази из Силицијумске долине

Још гори исход него у капитализму. Моја је теза била да се нисмо вратили у технофеудализам, већ да смо тамо стигли, у нову фазу тријумфа капитализма. Јер, знате, машине које воде алгоритми, АИ, ботови су, у ствари, врста капитала, само ништа не производе, никакву робу. Гоогле не производи робу, пружа вам услугу, што није исто. А суштина је да вас зграби. Као на пример Амазон, да вас извуче са тржишта и тера да купујете оно што вам нуди алгоритам ван тржишта, а онда би власник те машине, на пример Џеф Безос из Амазона, добио 40% онога што сте платили.

У међувремену, потражња у економији се смањује, квалитетни послови нестају, машине замењују људе, а ми као људска бића постајемо робови машинама које имају капацитет да нас ослободе. Дакле, класна борба, како је описује стари левичарски језик који ја још

Пише: Јанис Варуфакис
недеља, 03 мај 2026 00:16

користим, се само појачава. Радничка класа губи, средња нестаје, државе губе суверенитет уз тај империјални техно-феудални поредак који долази из Силицијумске долине. Компаније као Палантир користе исте алгоритме да циљају цивиле и спроводе геноцид у местима попут Газе или гађају девојчице у Ирану. Ово је свет у коме левица никада није била релевантнија, док у исто време никад није била слабија.

Шта може левица да учини данас, као што сте рекли? Они су ти који треба да раде на побољшању права радника, па шта левица ради?

Ово је свет у коме левица никада није била релевантнија, док у исто време никад није била слабија

Нажалост, подељени смо и бавимо се грађанским ратом међу собом. Или имамо примере као што је влада Сиризе у којој сам био, а чији је лидер у ствари пребегао на другу страну, олигарха и капитала. Баш као тридесетих година после 1929. и катастрофе на Волстриту. Тада левица није успела да оствари визију коју би људи пратили, а резултат је био фашизам. И дошао је Други светски рат. Пораз левце нема везе само са левицом, већ са целим светом. Јер наш неуспех да инспиришемо људе и себе саме се завршава померањем ка ултрадесници или либералној демократији, трампистима и разним снагама које добијају од више ауторитаризма, рата и незадовољства.

Били сте у Србији у марту, учествовали на форуму, где сте поменули осећање вашег оца према економском систему Југославије седамдесетих. Цитирам: "Једини успешан експеримент трећег пута, не брутални западни капитализам нити совјетски стаљинизам, људи су слободни да раде и управљају фабрикама". Како гледате на тај систем данас?

И даље мислим да је то најбоља опција коју имамо као људска бића. Југословенски експеримент са самоуправљањем је једно време био успешан, на крају је нестао, али не значи да га не треба оживети, посебно у време вештачке интелигенције. Самоуправљање је изузетно корисно. Даћу вам пример. Имате фабрику, не мора да буде у бившој Југославији, него у Тексасу или Немачкој, запошљава 1.000 радника. И рецимо да постоји машина коју покреће АИ, или Андроид, робот, шта год, и дуплира учинак радника. Ако то поседује инвестициони фонд или неки деоничар који није радник, капиталиста, шта ће он да уради? Отпустиће пола, 500 радника, запослиће

робота. Друштво ће трпети због повећане незапослености, породице ће бити растурене

Али замислите да та фабрика ради у стилу самоуправљања као у Југославији. Значи, сваки радник има глас. И кажу људи: "Имамо тог АИ бота који може да нам удвостручи производњу за упола мање радних сати". Да га доведемо? И сви кажу: "Да, хајде". И онда сви уместо осам, радимо четири сата дневно. Машина помаже производњу, смањује број радних сати, нико не губи посао или приход, и имају више времена да науче страни језик, брину се о деци или старим родитељима. Ту АИ, односно цлоуд капитал, модерна технологија и југословенски модел самоуправљања могу да раде заједно и нуде наду.

Звучи оптимистично, али не знам да ли верујете да ће заиста да се оствари.

Морам да вас прекинем, јер то зависи од нас. Није то време. Знате, када се молимо за добро време, јер шта год да радимо, временске прилике не можемо да мењамо. Биће онакво какво ће бити. Али да ли ћемо имати нове корпорације базиране на једном раднику, једном деоничару, једном гласу, то је на нама. Лепота политике је да, ако замислимо нешто, можемо то и да урадимо.

